

Letní nabídka knih spojených s Brnem přináší příběhy významných rodáků i básnickou sbírku

Pocta světovému géniovi

Jana Soukupová
spolupracovnice
MF DNES

Příběh slavného, byť někdy opomíjeného rodáka, jímž byl geniální matematik a filozof Kurt Gödel, ale i vzpomínání na dětství v době husákovské normalizace či básnickou sbírku s možná až překvapivou nemocniční tematikou nabízejí novinky z brněnských vydavatelství.

Nepominutelný brněnský génius

Možná jeden z největších dluhů vůči svému ve světě slavnému rodákovi má Brno, co se týče geniálního matematika a filozofa Kurta Gödela. Ačkoli z práce tohoto zakladatele programovacích jazyků a vynikajícího logika dodnes těží věda napříč kdekerým odvětvím, jeho příběh musel v knize „Na okraji rozumu. Život Kurta Gödela“ vyličit až americký novinář a historik Stephen Budiansky, jenž měl k dispozici Gödelovy obsáhlé zápisky, korespondenci a dosud nepublikovaný deník. Nyní se tedy českého překladu této zatím nejniternější a nej-

autentičtější zprávy o Gödelově životě, práci i drsném konci ujalo brněnské vydavatelství Host.

Gödel se narodil roku 1906 do rodiny ředitele a pak spolujitele brněnské textilní továrny, do devíti let bydlel v Pekařské 5 a pak v nově postavené vile na Pellicově 8a. V Brně vychodil coby nesmírně chytrý, ale často nemocný chlapec reálku a německé gymnázium v dnešní Hybešově ulici, pak studoval ve Vídni. Jeho inspirativními spolužáky v Brně i později byli často židovští studenti a sám Gödel pak musel před Hitlerem utéct, byť nebyl Žid.

V Americe však navázal další podobná přátelství, asi to nejdůležitější jej spojilo s Albertem Einsteinem. Gödel ovšem nijak nehrál druhé housle, i v americkém Princetonu, „kde bylo víc nositelů Nobelovy ceny než semaforů, svou nadpřemyslnou genialitou vynikal“. Geniální dílo stvořil vlastně už ve svých 24 letech, tato „nejvýznamnější matematická pravda století“ podává „ohromující mimořádný a paradoxní důkaz, že žádný formální matematický systém nikdy nezachytí každou matematickou pravdu ve svých vlastních mezích“.

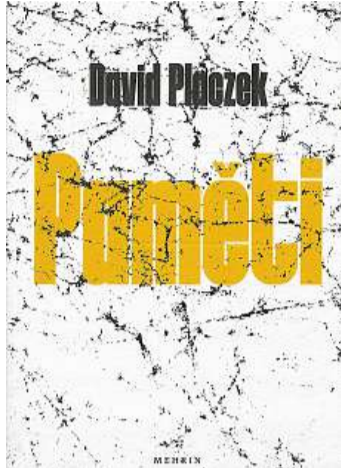
Genius však sílu svého intelektu v osobním životě odkákal opravdu krutě. Kniha nijak nezastírá, jak problematické manželství s ním musela vydržet jeho oddaná žena, když Gödel propadl zničující paranoi o tom, že ho chtějí otrávit, takže jedl jen to, co mu připravila manželka. A nakonec vlastně v nemocnici zemřel hladem.

Četné fotografie, byť spíše menších rozměrů a střední tiskové kvality, ale i mnohé autentické citáty činí knihu o výjimečném vědci rovněž výjimečnou. A přivádějí do místa svého rodiště postavu skutečně nepominutelnou.

Paměti nedobrovolného světoběžníka

Na okraji rozumu. Život Kurta Gödela Geniálního brněnského rodáka, matematika a logika líčí kniha Stephena Budianského vydaná brněnským Hostem. Cena: 449 Kč

Moravské židovské muzeum Mehrin, nedávno založené a s prozatímním sídlem ve Vídeňské ulici v Brně, vydalo svou první knihu, a to Paměti Davida Plazceka. Zakladatel Mehrinu Martin Reiner ji ne-

Paměti Nové vzniklé brněnské nakladatelství Mehrin vydalo jako svou první knihu vzpomínky nedobrovolného židovského světoběžníka Davida Plazceka. Cena: 314 Kč

chal do češtiny přeložit a do světa vypravit ve spolupráci se svým kmenovým nakladatelstvím Druhé město.

Patrně nemohl vybrat příhodnější text. David Plazcek, syn židovských rodičů, jehož otec se narodil roku 1900 v Hustopečích, sám spatřil světlo světa roku 1925 v tehdejší Palestině, kam jeho otec i mladinká matka odjeli pod vlivem sionistických myšlenek. A v knize zaznamenané vzpomínky se pak odehrávají doslova ve všech koutech světa, kam dítě ze židovské rodiny hnaly tragické události 20. století.

Drsné podmínky při soužití s arabskými starousedlíky dohnaly rodinu zpět do tehdejšího Československa, odkud ovšem rodiče své dva syny vypravili v roce 1939 prozírání do Anglie a tím jim zachránili život. Sami pak byli za války zavražděni v německých vyhlazovacích táborech.

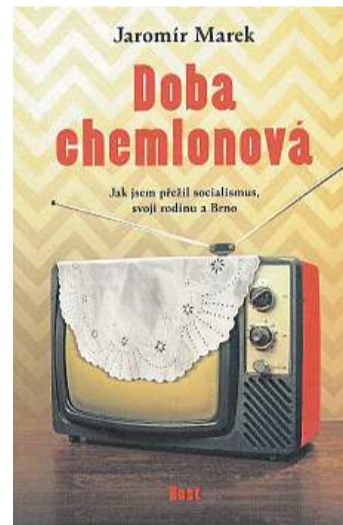
David Plazcek se i přes své mládí účastnil osvobozovacích bojů a znovu se vrátil do Československa, kde přes nejrůznější ústrky ze strany antisemitských komunistů vydržel i se svou ženou a syny až do sovětské okupace. Pak na naléhání svého bratra přesídlil do Izraele, kde ovšem také nebyl klid. Ten jeho ro-

dina nalezla až od roku 1970 v daleké Austrálii, kde Plazcek v roce 2004 dopsal své paměti a před svou smrtí v roce 2008 požádal rodinu, aby jim dala knižní podobu. S četnými fotografiemi a dochovanými dopisy, hlavně od své matky, se jeho přání nyní posmrtně splnilo i v české podobě.

Husákovské dětství v Brně

Rozhlasový zpravodaj, původem brněnský novinář Jaromír Marek uváží za covidových opatření v Londýně, kam za ním na návštěvu právě přijela jeho matka, která pak kvůli karanténě rovněž nemohla opustit Británii a jistý čas ani malý londýnský byt svého syna. Aby nějak vyplnil čas, začal Marek za její asistence sepsovat vzpomínky na brněnské dětství v době husákovské normalizace. Ty nyní vyšly v brněnském nakladatelství Host pod názvem Doba chemlonová.

Nijak bohatá ani intelektuální rodina prožívala v pavlačáku na Sta-

Doba chemlonová Novinář Jaromír Marek vzpomíná na své „husákovské“ dětství na Starém Brně i Lesné. Vydal Host. Cena: 349 Kč

rém Brně, kde ve dvou nevelkých místnostech bydleli prarodiče, rodiče i jejich malý syn, patrně zcela typické příhody socialistické bída a šlendriánu 70. a 80. let 20. století.

Novinář tyto pamětníkům povědomé záležitosti líčí ovšem i s historií své rodiny, jejíž předkové žili jak v hájovně u Podkomorské myslivny, slavné díky Mrštíkovi Pohádce máje, tak potom i přímo v oné hájovně, kam malý Jaromír občas dojížděl a jeho prastrýc parkoval moped přímo v bývalé Helenčině světničce. A s historií rodiny svého otce, kterou fatálně poznamenala duševní nemoc maminky.

Marek narozený roku 1967 si ovšem následně normalizace užil dosyta. Líčí ji vcelku s nadhledem, našťásti však nijak nostalgicky. Neskryvá, že přes rodinnou pospolitost a obecnou schopnost najít si v hloupém systému své skulinky zasáhl i jejich život lživý, tupý a neohrabaný duch komunistických „pořádků“.

Pamětníci tak mohou sami zavzpomínat, jak se za Husáka nelehce stavělo svépomocí, zásoby ve spížích doplňovaly na rodinných zahrádkách, byty zdobily vlastnoručnými výrobky právě třeba z titulního chemlonu, jak se rukodělně budovaly chaty, špatně sháněli opraváři, jezdilo prakticky jenom na tuzemské dovolené k rybníkům pod stan...

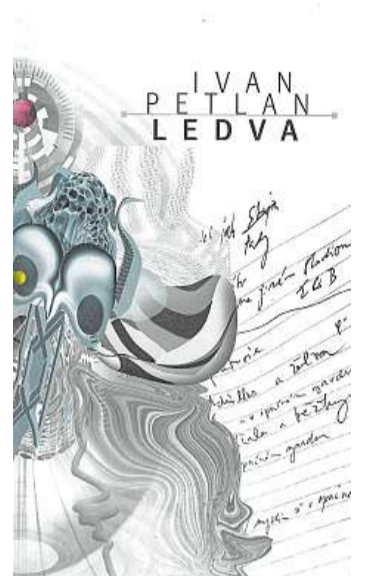
Rozhodně tu nejde o velkou literaturu s přesahem, vzpomínky jsou však autentické a nechovají k době husákovského dětství žádné zvláštní sympatie.

Verše o ledvinové operaci?

Proč ne

Brněnský básník Ivan Petlan vydal u zdejšího nakladatelství Větrné mlýny osobitou básnickou sbírku Ledva. Popisuje v ní totiž zcela autenticky, byť stále ještě básnivě, co se dělo před a po operaci při jeho nemoci ledvin v Masarykově onkologickém ústavu na brněnském Žlutém kopci. Autor doslovu Vilém Kratíknot nazývá sbírku pacientskou zprávou a vcelku přesně prohlašuje, že díky tomu jde o ojedinělý příspěvek do českého literárního fondu.

Pacienti, kteří si prošli něčím podobným jako Ivan Petlan, patrně také zavzpomínají na vlastní utrpení třeba při básni Jednotka intenziv-

Ledva Brněnský básník Ivan Petlan byl operován na Žlutém kopci a napsal o tom celou sbírku. Vydaly ji Větrné mlýny. Cena: 249 Kč

ních pocitů o tom, jaké všechny kanyly, hadičky, pytlíky, tlakoměry, teploměry a přívody kyslíku lze ke člověku připojit, takže se sice vůbec nemůže hnout, ale ani vyhnout všudypřítomně zapnuté televizi, zvláště když se právě hraje hokejové mistrovství, kde „nám Švýcaři sypou/ jeden gól za druhým“.

Takřka nepřetržitě hrající televizní kanál Nova na před- i pooperačním pokoji je vůbec často zmiňovanou kletbou, již se v bezmocné pozici pacienta se zcela jinak založeným spolubydlícím v podstatě nedá vyhnout. Takže i když na dotaz, zda má znovu pustit telku, básník prohlásí, že kvůli němu určitě ne, protože „já televizi vůbec neznám“, spolupacient Pepa ho obraťtem uchlácholí, že „tady to dožene“.

V podstatě realistické líčení nemocničního pobytu včetně patrně zcela autentických konverzací s doktorem a sestřičkami je ovšem hojně doplněno surreálnými grafikami brněnského výtvarníka Václava Houfa, které jinak vcelku jednoznačně rozměrnou sbírečku docela efektně povyšují.

Letní akce

3 GB

a 30 min. volání

**MOBIL
.CZ**

K aktivaci SIM karty za 150 Kč

Při aktivaci nové SIM za 150 Kč do 31. 8. 2023 získáte navíc 2 GB dat na 30 dní. Celkem tak získáte 3 GB a 30 minut volání. Více na www.mobil.cz